

O`QUVCHILARDA EKOLOGIK ONG VA EKOLOGIK MADANIYATNI SHALLANTIRISH

V.X.Turaqulova

o`qituvchi, Jizzax davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya:Maqolada o`quvchilarda ekologik ong va ekologik madaniyatni rivojlantirish masalasi keng yoritilgan. Bugungi kunda atrof-muhitga ta'sir korsatadigan inson faoliyatining ortishi va ekologik muammolarning avj olishiga olib kelayotgan omillar tahlil qilinadi. O`quvchilarda ekologik ongni shakllantirish va madaniyatni rivojlantirishning zamon talablariga javob beradigan muhim ahamiyati mavjud. Maqolada ekologik tarbiyani o`quv jarayoniga qanday integratsiya qilish va amaliy faoliyatda qanday ko`nikmalarni rivojlantirish mumkinligi haqida to`xtalib o`tiladi. Ekologik madaniyatni tarbiyalash orqali kelajakda barqaror rivojlanishni ta'minlash mumkin.

Kalit so`zlar:Ekologik ong,Ekologik madaniyat,O`quvchilar,Ekologik tarbiya,Barqaror rivojlanish,Atrof-muhitni muhofaza qilish,Ekologik ta'lim.

PROMOTING ECOLOGICAL CONSCIOUSNESS AND ECOLOGICAL CULTURE IN STUDENTS

V.X.Turaqulova

teacher, Jizzakh State Pedagogical University

Annotation: The issue of developing environmental awareness and ecological culture among students is widely covered in the article. Today, the factors leading to the increase of human activity affecting the environment and the escalation of environmental problems are analyzed. There is an important importance of forming environmental consciousness and developing culture in students that meets the requirements of the time. The article discusses how to integrate environmental education into the educational process and what skills can be

developed in practical activities. It is possible to ensure sustainable development in the future by educating ecological culture.

Key words: Ecological awareness, Ecological culture, Pupils, Ecological education, Sustainable development, Environmental protection, Ecological education.

Hozirgi kunda ekologik muammolar nafaqat atrof-muhitni, balki insonning hayotini ham tahdid ostiga qo`ymoqda. Global iqlim ozgarishlari, suv resurslarining kamayishi, havoning ifloslanishi va biologik xilma-xillikning yo`qolishi kabi masalalar insoniyat uchun jiddiy xavf tug`dirmoqda. Shuning uchun o`quvchilarni ekologik ong va madaniyatga orgatish, bu masalalar bo`yicha tarbiya berish alohida ahamiyatga ega.

Ekologik ong — bu insonning tabiatga nisbatan qarashlari, unga bo`lgan munosabati, ekologik muammolarni tushunishi va ularga qarshi kurashishdagi faolligini ifodalovchi tushuncha. Ekologik madaniyat esa tabiat bilan uygun yashashni o`z ichiga olgan, atrof-muhitni saqlash, resurslardan oqilona foydalanish kabi qadriyatlarni ozida mujassamlashtiradi. O`quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish, bu masalada faol qarashlarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ekologik Ong va Madaniyatni Tarbiyalashning Muhimligi

Ekologik madaniyatni shakllantirishning asosiy maqsadi o`quvchilarda tabiatga bolgan hurmatni va ehtiyotkorlikni rivojlantirishdir. Ekologik tarbiya va madaniyatning bugungi kun uchun ahamiyati shundaki, tabiiy resurslarning cheklanganligi va iqlim o`zgarishlarining kuchayib borishi kelajakda insoniyat uchun yanada jiddiy muammolarga olib kelishi mumkin.

O`quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish uchun ular tabiiy resurslardan foydalanishning oqilona yo`llarini organishi kerak. Bu esa nafaqat ekologik ongni rivojlantiradi, balki kelajakda barqaror rivojlanishga hissa qoshadi. Ekologik ong va madaniyatni shakllantirish o`quvchilarni atrof-muhitni asrash va

resurslarni tejashga orgatadi, bu esa ularning hayotiy ko`nikmalariga aylanishi mumkin.

O`quv Jarayonida Ekologik Tarbiya

Ekologik tarbiya o`quv jarayonining muhim qismi bo`lishi kerak. Ta`lim tizimida ekologik masalalarni o`rgatish uchun maxsus fanlar mavjud bo`lsa-da, ularni boshqa fanlar bilan integratsiya qilish zarur. Masalan, geografiya, biologiya, kimyo va fizika fanlarida ekologiya asoslari va atrof-muhit masalalari bo`yicha darslar olib borish mumkin.

O`quvchilarga ekologik bilimlarni faqat nazariy jihatdan emas, balki amaliy faoliyat orqali ham o`rgatish muhimdir. Ekologik loyihalar, tabiatni saqlashga qaratilgan tadbirlar, atrof-muhitni muhofaza qilishga oid tadbirlar o`quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirishda samarali usul bolishi mumkin.

Ekologik Madaniyatni Rivojlantirishda O`quvchilarning Faolligi

O`quvchilarda ekologik madaniyatni rivojlantirishda faol ishtirok etish katta ahamiyatga ega. Bu o`quvchilarning ekologik masalalarga bo`lgan yondashuvini faollashtiradi va ularda barqaror rivojlanish g`oyalarini qollab-quvvatlashga turtki beradi. Ekologik tadbirlarda, masalan, daraxt ekish, chiqindilarni ajratib yigish va tozalash aksiyalarida ishtirok etish, o`quvchilarning mas`uliyatini oshiradi va tabiatga bo`lgan munosabatlarini o`zgartiradi.

Shuningdek, ekologik muammolarni hal qilishda ilmiy-tadqiqot ishlarida o`quvchilarning ishtiroki ularning tadqiqot va tajriba ko`nikmalarini rivojlantiradi. Ular mustaqil ravishda ekologik masalalar bo`yicha tahlil qilish, o`zgarishlarni o`rganish va innovatsion yechimlar topish orqali ekologik madaniyatni amaliyotga tatbiq etish imkoniyatiga ega bo`ladilar.

Ekologik Madaniyatni Kengaytirishning Zamonaviy Yondashuvlari

Zamonaviy texnologiyalar ekologik ongni rivojlantirishda muhim vosita sifatida foydalanilishi mumkin. Masalan, onlayn platformalarda ekologik tarbiya kurslari, interaktiv darslar, video materiallar yordamida o`quvchilarga ekologik bilimlarni kengaytirish mumkin. Mobil ilovalar, ekologik ilmlar bo`yicha o`yinlar va qo`llanmalar ham ekologik madaniyatni rivojlantirishga yordam beradi.

Shuningdek, media vositalaridan foydalanish ekologik ongni oshirishda samarali usul hisoblanadi. Televizor, radio, internetda ekologik masalalar haqida keng ommaga ma'lumot berish orqali o'quvchilarning ekologik madaniyatga bo'lgan qiziqishini oshirish mumkin.

O'quvchilarni Ekologik Faoliyatga Jalb Etish

O'quvchilarda ekologik faoliyatga qiziqishni uygotish uchun ularni hayotda amaliy ishlarga jalb etish zarur. Ekologik faoliyatda ishtirok etish, o'quvchilarning tabiatga bo'lgan munosabatini shakllantiradi va ularga atrof-muhitni muhofaza qilishga bo'lgan mas'uliyatni tushuntiradi. O'quvchilarga tabiiy resurslarni tejash, chiqindilarni qayta ishlash va energiya sarfini kamaytirish kabi amaliy ko'nikmalarni o'rgatish orqali ekologik madaniyatni rivojlantirish mumkin.

Ekologik Madaniyatni Rivojlantirishda Oqituvchilarning Orni

O'qituvchilar ekologik madaniyatni shakllantirishda eng muhim rolni oynaydi. Ular o'quvchilarga ekologik masalalar bo'yicha to'g'ri ma'lumot berish, ekologik qadriyatlarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish va o'quvchilarning ekologik ongini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. O'qituvchilar ekologik tarbiyani o'quv jarayonining doimiy qismi sifatida qarashlari kerak. Shuningdek, o'qituvchilarga ekologik tarbiya boyicha maxsus treninglar va seminarlar otkazish muhimdir.

O'quvchilarda ekologik ong va ekologik madaniyatni rivojlantirish hozirgi zamonning dolzarb masalasiga aylangan. Ekologik tarbiya va madaniyatni shakllantirish orqali atrof-muhitni asrash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va barqaror rivojlangan. O'quvchilarda ekologik ongni shakllantirish va ularni ekologik madaniyatga o'rgatish bugungi ta'lim tizimining eng dolzarb masalalaridan biridir. Bunda o'quvchilarni nafaqat atrof-muhitni tushunishga, balki unga nisbatan mas'uliyatli munosabatda bo'lishga o'rgatish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karamatova D.S., Tolliyeva G.R., Qilichova M.J. O'quvchilarda ekologik ong va ekologik madaniyatni rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo sifatida//

“Образование и наука в XXI веке” Международный научно-образовательный электронный журнал. Выпуск № 25 (том 3), март, 2022. – В.956-962.

2. Turakulova V .“Maktab o‘quvchilarida gigiyenik tarbiyaning ahamiyati”.
EKOLOGIYA VA SALOMATLILIK: BARQOROR RIVOJLANISH SHARTLARI.Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari (2023 yil 28 oktabr)

3. Turakulova V .”Formation of ecological competence in students based on national-spiritual qualities”. International Journal of PedagogicsISSN – 2771-2281)VOLUME 04 ISSUE 03 PAGES: 79-84.

4. Xolyigitova M. N., Suyarov A. O. Oliy ta’limda matematika va informatika fanini o‘qitishda innovatsion tadqiqot natijalarini qo‘llash. “Ilm-fan taraqqiyoti: ilmiy innovatsion yondashuvlar va strategik tahlillar” mavzusida xalqaro ilmiy-texnik konferensiya 2024-yil 11-noyabr 2-qism.726-728 bet

5. Yangiboyeva Z, Alibekova Z .”Yosh o‘zgarishiga qarab organizimning fizologik xususiyatlari “.
Eurasian journal of academic research innovative Academy Research Support Center UIF = 8.1 | SJIF = 5.685 2023y www.in-academy.uz <https://doi.org/10.5281/zenodo.7475932>